

ลักษณะโครงสร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับ
ความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน เขตจังหวัดนนทบุรี

นางนันทนา รัตนากร

ศูนย์วิทยพัชรากร

วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-529-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018988

1178๗4๕๐๗

**FAMILY'S STRUCTURE AND ECONOMIC STATUS WHICH RELATED TO
READINESS IN PSYCHIATRIC HOME CARE AT NONTHABURI PROVINCE**

Mrs. Nantana Ratanakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Science

Department of Preventive and Social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-529-8

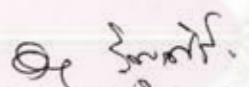
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะโครงสร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับ
 ความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุจิตเวชที่บ้าน เขตจังหวัดนนทบุรี
 โดย นางนันทนา รัตนากร
 ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไนรัช ตีสุดจิต
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพบูลย์ ไลห์สุนทร

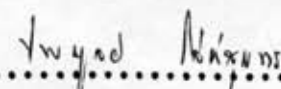
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

 คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิษราภัส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ งามอาจ วินาศิริ)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไนรัช ตีสุดจิต)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ ไพบูลย์ ไลห์สุนทร)

 กรรมการ
 (นายแพทย์ สุนล รุจิรพันธ์)

นันทนา รัตนากร : ลักษณะโครงสร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับ
ความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน เขตจังหวัดนนทบุรี (FAMILY'S STRUCTURE
AND ECONOMIC STATUS WHICH RELATED TO READINESS IN PSYCHIATRIC
HOMECARE AT NONTHABURI PROVINCE)

อ.ที่ปรึกษา : ศ.นพ.ไพรัช ดิสกุลจิต, รศ.นพ.ไพบูลย์ ไล่ห์สุนทร, 100 หน้า ISBN
974-582-529-8

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ลักษณะโครงสร้าง และเศรษฐกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน
เขตจังหวัดนนทบุรี เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ญาติของผู้ป่วยจิตเวชที่เคยรับตัวไว้รักษาในโรงพยาบาล
ขณะที่พาผู้ป่วยมาขอรับบริการที่ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศรีธัญญา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2535 ถึง
กุมภาพันธ์ 2536 ทุกราย จำนวน 350 คน ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบ
ความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวมีสมาชิกจำนวน 5-8 คน (ร้อยละ 50.6) คิดเฉลี่ย
5 คนต่อครอบครัว มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 53.1) มีความห่วงใยรักใคร่กันดีภายใน
ครอบครัว (ร้อยละ 78.0) และยังพบว่าผู้รับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน คือ มารดาของผู้ป่วย
(ร้อยละ 35.7) โดยไม่มีผู้ร่วมรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยด้วยเลย (ร้อยละ 50.0) ครอบครัวส่วนใหญ่
มีสถานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 85.2) และมีความพร้อมมากในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช
ที่บ้าน (ร้อยละ 75.1)

เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า จำนวนสมาชิกและลักษณะของครอบครัว
ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน แต่พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
ผู้รับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน จำนวนสมาชิกที่ร่วมรับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วย และสถานะ
เศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งได้แก่ รายได้ ความพอเพียงของการใช้จ่าย และลักษณะที่อยู่อาศัย มีความ
สัมพันธ์กับระดับความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ พัทธยา รัตนากร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไพรัช ดิสกุลจิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ไพบูลย์ ไล่ห์สุนทร

C445241 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE
KEY WORD: FAMILY'S STRUCTURE/ ECONOMIC STATUS/ READINESS IN PSYCHIATRIC HOME CARE

NANTANA RATANAKORN : FAMILY'S STRUCTURE AND ECONOMIC STATUS WHICH RELATED TO READINESS IN PSYCHIATRIC HOME CARE AT NONTHABURI PROVINCE.
THESIS ADVISOR: PRO.DR.PHAIRAJ DESUDCHIT, ASSO.PRO.DR.PAIBOOL LOHSOONTHORN. 100 pp. ISBN 974-582-529-8

This is a cross-sectional descriptive study of the family's structure and economic status which related to readiness in psychiatric home care at Nonthaburi Province. The samples were all of the relatives of psychiatric patient who have been admitted in Srithunya Hospital and visited out patient department for follow up treatment during November 1992 - February 1993 (350 cases). Data were collected by interviewing through researcher's questionnaires which were approved by experts.

It was found that the family size is 5-8 members (50.6%), the average is 5 persons per family. Family structure is extended family (53.1%) which has the good relationships among the members (78.0%). The most responsibility of psychiatric home carer are their mothers (35.7%), which have no other carer (50.0%). Economic status of the family is moderate (85.2%), and the family readiness in psychiatric home care is high (75.1%).

The statistic is not significant between the number of family member, family structure and family readiness in psychiatric home care. But the statistic between family relationship, psychiatric home carer, number of the other carers, economic status of the family, household sufficiency and housing are significant to family readiness in psychiatric home care ($p < .05$).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

ลายมือชื่อนิสิต นันทนา รตนาคอรณ

สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไพรัช อธิวัฒน์

ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ไพรัช อธิวัฒน์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จของ ศาสตราจารย์
นายแพทย์ไพรัช คีรีจิตต์ และ รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ไพบูลย์ โล่ห์สุนทร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือและตรวจแก้ไขเนื้อหาจน
กระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ สุลล รุจิรินทร์ นายแพทย์ใหญ่ กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจน
สละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้อีกด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายแพทย์ ปรีชา อินโท ผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ศรีธัญญา ซึ่งอนุมัติให้เข้าทำการศึกษาและเก็บข้อมูลในโรงพยาบาล และขอขอบพระคุณ
หัวหน้ากลุ่มงานผู้ป่วยนอก หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล ตลอดจน
เจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานดังกล่าวทุกท่านซึ่งไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้ทั้งหมดในที่นี้ ที่ให้ความ
ร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี รวมถึงญาติผู้ป่วยจิตเวชเขต
นนทบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณ คุณชุติมา ประทีปจิตติ
และคุณจุนาร์ตน์ วิเศษรัตน์ ที่กรุณาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จสมบูรณ์ไม่ได้ หากขาดคำปรึกษาทางด้านสถิติในการวิจัย
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ นักสถิติ ภาควิชาเวชศาสตร์
ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

นันทนา รัตนากร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
	คำถามการวิจัย.....	3
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
	ข้อจำกัดและอุปสรรคของการวิจัย.....	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
	คำนิยามเชิงปฏิบัติการ.....	6
	กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	8
2	วรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง.....	9
	การดูแลสุขภาพตนเองในระดับครอบครัว.....	11
	แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อม.....	15
	แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน.....	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	24
รูปแบบการวิจัย.....	24
ระเบียบวิธีวิจัย.....	24
ขนาดตัวอย่าง.....	24
วิธีการเลือกตัวอย่าง.....	25
ระยะเวลาดำเนินการศึกษา.....	25
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	25
การรวบรวมข้อมูล.....	26
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
4 ผลการวิจัย.....	30
ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป.....	31
ส่วนที่ 2 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว.....	34
ส่วนที่ 3 สภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว.....	37
ส่วนที่ 4 ความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน.....	41
ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ.....	56
5 อภิปรายผลการวิจัย สรุปและข้อเสนอแนะ.....	69
อภิปรายผลการวิจัย.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	80
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	87
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	99
ประวัติผู้วิจัย.....	100

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของญาติผู้ป่วยจิตเวช เขตจังหวัดนนทบุรี.....	31
2 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะโครงสร้างของครอบครัว ในประชากรที่ศึกษาจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ.....	34
3 แสดงข้อมูลการกำหนดเกณฑ์ให้ค่าคะแนน สภาวะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัวของประชากรที่ศึกษา จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ.....	37
4 แสดงจำนวนและร้อยละสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จำแนกตามผลรวมของค่าคะแนนที่ได้.....	40
5 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลการเตรียมความพร้อมของ ครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน จำแนกเป็นรายชื่อ.....	41
6 แสดงจำนวนและร้อยละระดับของความพร้อมในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามผลรวมของค่าคะแนน คิดเป็นร้อยละ.....	53
7 แสดงจำนวนและร้อยละของการรวบรวมความคิดเห็นของญาติที่ต้องการ ให้โรงพยาบาลให้ความช่วยเหลือ จำแนกตามข้อคิดเห็นต่าง ๆ.....	54
8 แสดงจำนวนและร้อยละของค่าใช้จ่ายในเรื่องค่ายา จำแนกตาม ลักษณะต่าง ๆ.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
9 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	56
10 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามลักษณะของครอบครัว.....	57
11 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามความสัมพันธ์ภายในครอบครัว.....	58
12 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามผู้รับผิดชอบในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน.....	59
13 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามจำนวนสมาชิกที่ร่วมรับผิดชอบดูแลผู้ป่วย.....	60
14 ตารางสรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดง ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว กับระดับความพร้อมของครอบครัว ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน.....	61
15 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี.....	62
16 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามสัดส่วนรายจ่ายของผู้ป่วยในครอบครัว.....	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามความพอเพียงของการใช้จ่ายในครอบครัว... 64	64
18 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามลักษณะที่อยู่อาศัย..... 65	65
19 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามจำนวนผู้ให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่าย.... 66	66
20 ตารางสรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่แสดง สภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กับระดับความพร้อมของครอบครัว ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน..... 67	67
21 แสดงร้อยละของระดับความพร้อมของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย จิตเวชที่บ้าน จำแนกตามสภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว..... 68	68

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย